

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA

*Andijon viloyati Baliqchi tumani 32-son DMTT direktori
Abdullayeva Zarnigor Nosirjonovna*

Annotatsiya: ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini oshirishda rahbar xodimlar innovatsion texnologiyalarni qo'llash va ta'limiya jarayoni samarali tashkil qilish haqida yozilgan.

Аннотация: в данной статье написано об использовании руководителями инновационных технологий и эффективной организации образовательного процесса в целях повышения качества образования в дошкольных образовательных учреждениях.

Kalit so'zlar: innovatsiya, ta'limiy jarayon, rahbar, pedagog, tarbiyalanuvchi, zamonaviy texnologiyalar, maktabgacha ta'lim tashkilotlari.

Ключевые слова: инновация, образовательный процесс, лидер, педагог, воспитанник, современные технологии, дошкольные образовательные организации.

Bugungi kunda ta'lim sohasida ko'plab yangiliklar mavjud boshqa tabiatdagi, yo'nalishi va ahamiyati, katta yoki kichik davlat islohotlari olib borilmoqda, tashkilot va tarkibga innovatsiyalar, o'qitish usullari va texnologiyalari kiritilmoqda. Innovatsion faoliyat muammosini nazariy o'rganish ushbu jarayonning o'z-o'zidan ketishi va uni samarali boshqarish uchun ta'limni yangilash, uni tushunish va yangilash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bizning pedagogik tizimimizdagi inqiroz davri nafaqat "yuqoridan o'zgarishlarni" kutish, balki o'zimizdagi o'zgarishlarga ehtiyojni his qilish uchun ham sabab bo'ladi.

Innovatsion texnologiyalarning mohiyati

Innovatsion texnologiyalar bu — ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish uchun zamonaviy metodlar va texnik vositalarni joriy etishdir. Bunga quyidagilar kiradi:

- **Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT):** masofaviy o'qitish platformalari, multimediya vositalari, elektron dasturlar.
- **Pedagogik texnologiyalar:** o'yin texnologiyalari, loyihalash usuli, modulli ta'lim.
- **Raqamli transformatsiya vositalari:** elektron kundaliklar, onlayn monitoring tizimlari.

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkilotining hayoti pedagogika sohasidagi ilmiy yutuqlarni jiddiy qo'llab-quvvatlamasdan, yangi texnologiyalarni joriy qilmasdan va eksperimental tadbirlarni o'tkazmasdan amalga oshirib bo'lmaydi. Buning sababi, ta'lim muassasasining turidan qat'i nazar, professor-o'qituvchilar faoliyati doimo ta'lim sifatini topishga qaratilgan. Pedagogik texnologiya-texnika resurslari, odamlar va ularning o'zaro ta'sirini hisobga olgan holda ta'lim shakllarini optimallashtirish vazifasini qo'yuvchi o'qitish va bilimlarni o'zlashtirishning xamma jarayonlarini yaratish, qo'llash va aniqlashning tizimli metodi (YuNESKO). Ta'lim jarayonida yangi innovatsion texnika-texnologiyalardan foydalangan holda dars o'tish, so'nngi texnikalar bilan jihozlangan laboratoriya xonalaridan foydalangan holda mashg'ulotlar o'tkazish, mutaxassislik bo'yicha, masalan kimyo sohasidagi so'nngi innovatsiyalar haqida ma'lumotlar keltirib, jahon tajribasidan namunalar keltirib o'tish talabalarni yangilik yaratish ruhida tarbiyalashga turtki bo'ladi. Bizning fikrimizcha ta'lim jarayonida avval qiziqish uyg'otib, motivatsiya berib, so'ngra raqobat muhiti yaratilsa talabalarda innovatsiya yaratishdagi yashirin qobiliyatlari uyg'otiladi va albatta rag'batlantirish amalga oshirilsa ko'zlangan maqsadga erishiladi. Yoshlarga ilm-fan va innovatsiya yaratishda yutuqlarga erishgan insonlardan misol keltirib, iloji bo'lsa ulardan birini o'rnak bo'luvchi inson sifatida darsga taklif qilib, yoki innovatsiyalar markaziga talabalarni ekskursiyalarga etishni yo'lga qo'yilsa maqsadga tezroq erishilgan bo'lardi. Innovatsiyalar yarmarkasiga va hududdagi IT parklarga talabalarni ekskursiyaga etishni tashkil qilsak ta'limda berilgan nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lashda erishilgan yutuqlarni ko'paytirishiga ishonamiz.

***Innovatsiya** - innovatsion jarayonning mazmun tomoni (ilmiy g'oyalar va ularni amalga oshirish texnologiyalari). Islohot va innovatsiyalar tarafdorlari safiga innovatorlar, innovatsion pedagoglar, nafaqat zamon bilan hamnafas bo'lishga intiluvchi, ta'lim rivojining yangi tendensiyalarini, uning ilg'or texnologiyalarini ro'yobga chiqarayotgan, takomillashtirish bo'yicha g'oyalarni ilgari suruvchi va hayotga tatbiq etuvchi insonlar qo'shildi, balki o'zlarining g'ayrati va faolligi bilan boshqalarni yuqtirishga, ularga rahbarlik qilishga harakat qilishadi. Shu bilan birga, professoro'qituvchilarning katta qismi barcha yangi narsalarning ochiq yoki yashirin raqiblari safiga qo'shildi. Va bu asosan tushuntiriladi. Har doim joriy etilayotgan innovatsiyalarning maqsadi va mohiyatini, shuningdek, ularning ijobiy ta'sirini va ularni amalga oshirish istiqbollari tushunish mumkin emas. Raqamlashtirish 50 oqibatlarini aniq yoki salbiy baholash mumkin emas.*

Innovatsion texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari

- **Sifatli ta'lim:** O'quv jarayonlari samaradorligini oshirish va bolalarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish.
- **Vaqtni tejash:** Hujjat aylanishi va ma'lumotlar monitoringini avtomatlashtirish.

• **Moslashuvchanlik:** Ta'lim dasturlarini bolalarning individual ehtiyojlariga moslashtirish.

Mutaxassisligiga mos ravishda mamlakatimizdagi ishlab chiqarish korxonalariga va zavodlarga talabalarni amaliyotga yuborishni institutlarimizda allaqachon yo'lga qo'yganmiz. Lekin bizning taklifimiz shundan iboratki, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining ilmiy-tadqiqot muassasalari tomonidan bir vakilni faxriy mehmon sifatida institutga taklif qilib, seminarida shaxsan nutqlarini eshitish sharafi va bundan olingan taassurotlar ko'lami iqtidorli talabalarni ruhlantirgan bo'lardi. Innovatsion ta'lim (ingl. "innovation"-yangilik kiritish,ixtiro) ta'lim oluvchida yangi g'oya, me'yor, qoidalarni yaratish, o'zga shaxslar tomonidan yaratilgan ilg'or g'oyalar, me'yor, qoidalarni tabiiy qabul qilishga oid sifatlar, malakalarni shakllanirish imkoniyatini yaratadigan ta'lim.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalari o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan kunga kuchayib bormoqda, bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchi talabalarni faqat tayyor bilimlarini egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. Tarbiyalanuvchi bu jarayonda shaxsning rivojlanish, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Zamonaviy kadrlar tayyorlash uchun pedagogning o'zi ham zamonaviy AKT vositalaridan foydalangan holda, eng so'ngi ilm-fan yutuqlaridan, o'zi bilim berayotgan soha yangiliklaridan xabardor bo'lishi va eng yangi pedagogik texnologiyalar asosida dars o'tishi talab etiladi.

Zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasasida innovatsion menejment quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- ✚ innovatsiyalar rejalari va dasturlarini ishlab chiqish;
- ✚ innovatsion mahsulotni ishlab chiqish va uning amalga oshirilishini monitoring qilish;
- ✚ yangi mahsulotlarni yaratish bo'yicha loyihalarni ko'rib chiqish;
- ✚ yagona innovatsion siyosatni amalga oshirish - barcha tarkibiy bo'linmalar faoliyatini muvofiqlashtirish;
- ✚ innovatsion jarayonlarning moliyaviy va moddiy ta'minoti;
- ✚ innovatsiyalarni amalga oshiradigan xodimlarni boshqarish;
- ✚ innovatsion muammolarni kompleks hal qilish uchun maqsadli guruhlarini yaratish

Maktabgacha ta'lim tashkilotida innovatsion menejmentga misollar:

- Innovatsion jarayonlarning dasturiy va uslubiy ta'minotini ishlab chiqish: Maktabgacha ta'lim tashkilotarini rivojlantirish dasturlari, biznes-reja, o'quv dasturi, yillik reja.
- Innovatsion kollektiv va individual pedagogik loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish.
- Maxsus ta'limni tabaqalashtirishning yangi shakllarini joriy etish: vaqtincha nutq terapiyasi guruhi, log nuqtasi.
- Maktabgacha ta'lim tashkilotilari o'quvchilari uchun qo'shimcha bepul o'quv va sog'lomlashtirish xizmatlari tarmog'ini yaratish: klublar, studiyalar, bo'limlar va boshqalar.

Ta'lim muassasasida innovatsion jarayonni boshqarishning yo'qligi tezda uning pasayishiga olib keladi, shuning uchun boshqaruv tuzilmasining mavjudligi bu jarayonda barqarorlashtiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi omil bo'lib, o'zini o'zi boshqarish elementlarini istisno etmaydi. Innovatsion jarayonning tashkiliy tuzilmasi quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi: diagnostik -

prognostik - aslida tashkiliy - amaliy - umumlashtirish - amalga oshirish. Innovatsiyalarning barcha tarkibiy qismlari o'zaro bog'liq. Ularni parallel ravishda, bir vaqtning o'zida bajarish juda muhim va zarur, bu ta'lim muassasasining samarali rivojlanishiga imkon beradi. Innovatsion faoliyat har doim o'z tashuvchilariga ega. Bular pedagoglar - innovatorlar, pedagogik jamoalar, rahbarlar - pedagogik nazariya va amaliyotga konstruktiv yangilik olib keladigan innovatorlardir. Subyektiv omil innovatsiyalarni joriy etish va tarqatish bosqichida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu munosabat bilan, innovatorlarga pedagogik jamoada alohida o'rin tutadigan va o'ziga xos tuzilishi, psixologiyasi va ehtiyojlariga ega bo'lgan o'ziga xos ijtimoiy toifa sifatida qarash kerak. Buni tushunmasdan innovatsion jarayonlarning rivojlanishini boshqarish mumkin emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 29-noyabrdagi PF-5264 son "O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etish to'g'risida"gi Farmon.
2. N.A.Muslimov "Innovatsion ta'lim texnologiyalari va pedagogic kompetentlik" o'quv- uslubiy majmua. Toshkent: 2016. 30-31b.
3. Рахматов, Марат Салимович, Мавлуда Сайфиддиновна Норова, Исмат Худойкулович Давлатов. "ПРОБЛЕМЫ ПЕРСПЕКТИВНЫХ МАТЕРИАЛОВ ДЛЯ ТЕХНИКИ И ТЕХНОЛОГИИ." Современные инструментальные системы, информационные технологии и инновации. 2014